

DOMSTOL

ADMINISTRASJONEN

Kulturdepartementet
postmottak@kud.dep.no

Deres ref
13/155

Vår ref.
201300156-3

Saksbehandler
Kari Leira Bjørnsnøs
73 56 70 51

Dato
16.08.2013

Høringsuttalelse – NOU 2013:1 Det livssynsåpne samfunn

Domstoladministrasjonen viser til departementets brev av 11. februar 2013, hvor utredningen fra Tros- og livssynspolitisk utvalg ble sendt på høring.

Vi vil i vår høringsuttalelse kun kommentere de deler av utredningen som vi anser relevant for domstolenes virksomhet.

Utredningens kapittel 13: Plagg og symboler

I utredningens punkt 13.5 anbefaler utvalgets flertall at det som hovedregel bare skal være praktiske forhold, ikke en vurdering av mulig symbolsk betydning, som kan legges til grunn for eventuelle restriksjoner på bruk av religiøse plagg og symboler. Flertallet anbefaler at denne hovedregelen også skal gjelde for politi og domstoler, og at det derfor ikke bør innføres noe generelt forbud mot bruk av religiøse eller livssynstilknyttede hodeplagg eller symboler ved domstolene. Utvalgets mindretall anbefaler at det ikke åpnes for religiøse hodeplagg eller andre livssynstilknyttede eller politiske symboler sammen med polituniformen eller for juridiske dommere.

Domstoladministrasjonen er enig med utvalgets flertall i at det ikke bør innføres noe generelt forbud mot bruk av religiøse plagg og symboler i norske domstoler.

Som det vises til i utredningens punkt 13.3.2, sendte Domstoladministrasjonen i 2009 på høring et forslag om forbud mot at fagdommere bruker religiøse eller politisk betingede plagg og symboler. Ut fra de synspunktene som kom fram under høringen, fant Domstoladministrasjonens styre det ikke riktig å gå videre med forslaget.

Det framgår av domstolloven at dommere skal utføre sin dommergjerning på en måte som inngir alminnelig tillit og respekt. Det følger videre av de etiske prinsipper for dommeratferd at en dommer skal opptre slik at det ikke med rimelighet kan stilles spørsmål ved dommerens nøytralitet. Etter reglene om dommerhabilitet kan ingen være dommer når det foreligger særegne omstendigheter som er egnet til å svekke tilliten til dommerens uhildethet. Slik Domstoladministrasjonen vurderer det, gir eksisterende regelverk tilstrekkelig grunnlag for å sikre at dommere framstår som nøytrale og upartiske.

Etter det vi kjenner til, har problemstillingen om dommeres bruk av religiøse plagg og symboler heller aldri vært aktualisert i praksis. Vår oppfatning er at norske embetsdommere er seg svært bevisst at dommere ikke bare skal være uavhengige, upartiske og nøytrale, men at de også skal framstå slik.

Domstoladministrasjonen kan etter dette ikke se at det er behov for å innføre noe forbud mot bruk av religiøse plagg og symboler for norske dommere. Etter vår vurdering er det per i dag heller ikke behov for å supplere reglene om dommerkappe med bestemmelser om bruk av andre klesplagg og symboler, slik flertallet foreslår på side 158 i utredningen.

Utredningens kapittel 17: Offentligrettslige funksjoner – tros- og livssynssamfunnenes vigselmyndighet

I utredningens punkt 17.6.2 går et flertall i utvalget inn for at det innføres sivil ekteskapsinngåelse som en generell ordning for alle som vil inngå ekteskap. Tros- og livssynssamfunn skal ikke lenger ha vigselmyndighet, men det skal fortsatt være mulig å supplere den sivile ekteskapsinngåelsen med tros- og livssynsmessige seremonier etter eget ønske. Et mindretall går inn for at tros- og livssynssamfunn beholder vigselmyndigheten, slik ordningen er i dag.

Borgerlig vigsel i domstolene skjer i dag i tingrettene. I Oslo er det Oslo byfogdembete som er vigselmyndighet. Vigselen gjennomføres av en dommer eller av en saksbehandler etter delegering. Det er i dag bare gjennomføringen av vigselsseremonien som ligger til domstolene. Prøvingen av om vilkårene for å inngå ekteskap er til stede ble for noen år siden overført til folkeregisteret ved det lokale skattekontor.

Uansett om flertallet eller mindretallet får gjennomslag for sitt synspunkt, mener Domstoladministrasjonen at vigsler er en oppgave som ikke bør ligge til domstolene.

Vi har i dag 66 domstoler i førsteinstans. Som utvalget peker på i punkt 17.6.3, vil det for mange være lang reiseavstand til nærmeste tinghus for å få gjennomført en vigselsseremoni. Av hensyn til brukerne av denne tjenesten bør tilbudet være utpreget lokalt. Slik den økonomiske situasjonen er i domstolene i dag, er det dessuten relativt få domstoler som kan tilby vigsler utenom ordinære åpningstid og/eller utenfor tinghuset. Hensynet til brudefolkene tilsier at vigselmyndigheten bør ligge til et offentlig organ som kan tilby vigsler også i helgene og som kanskje også har mulighet for fleksibilitet når det gjelder lokaler for ekteskapsinngåelsen. Det vil etter Domstoladministrasjonens syn være åpenbart feil ressursbruk å pålegge dommere å reise rundt i domssognet for å gjennomføre vigsler på steder og til tider der brudefolkene ønsker det.

Dersom det innføres en ordning med obligatorisk sivil ekteskapsinngåelse for alle som ønsker å inngå ekteskap, vil flytting av vigselmyndigheten fra domstolene til et lokalt organ etter vår vurdering være en nødvendig forutsetning for å kunne tilby samme grad av tilgjengelighet og fleksibilitet som det tros- og livssynssamfunnene tilbyr i dag. Kommer man til at tros- og livssynssamfunnene skal beholde vigselmyndigheten, taler hensynet til likebehandling for at oppgaven tas ut av domstolene og legges lokalt. Tilgjengelighet til tjenesten bør etter vår vurdering være noenlunde likt enten man velger å gifte seg borgerlig, i kirken eller hos andre tros- og livssynssamfunn.

Å gjennomføre en vigselsseremoni fordrer videre ingen spesiell kompetanse som tilsier at oppgaven bør ligge til domstolene. Den kompetanse dommere og saksbehandlere i

domstolene har er irrelevant når det gjelder gjennomføring av vigslar. Domstoladministrasjonen kan heller ikke se noen annen grunn til at denne oppgaven organisatorisk bør ligge til domstolene.

Slik vi vurderer det, tilsier ovennevnte at vigselsmyndigheten bør tas ut av domstolene og plasseres lokalt. Administrasjonen av vigsleane kan skje kommunalt eller legges til statsforvaltningen lokalt. Vi vil anta at vigselsseremonien også der kan tilrettelegges slik at den får en høytidelig og god ramme.

For øvrig er det etter Domstoladministrasjonens syn også andre ikke-dømmende oppgaver som bør tas ut av domstolene, slik at domstolene kan konsentrere seg om den dømmende virksomhet. Dette gjelder for eksempel notarialbekreftelser, dødsfalls- og bobehandling, samt klage over gebyrer og tilleggsavgifter etter vegtrafikkloven. Vårt forslag er at det etableres "lokale rettssentre" for å ivareta noen av oppgavene som flyttes ut av domstolene. Vigselsmyndighet er en av oppgavene som kan legges til slike lokale rettssentre. I Politianalysen er det foreslått å ta en rekke av politiets forvaltningsoppgaver og oppgaver innen den sivile rettspleie ut av politiet, se NOU 2013:9 kapittel 11. Også noen av disse oppgavene kan legges til lokale rettssentre. Forslaget om lokale rettssentre er for øvrig tidligere lansert overfor Justis- og beredskapsdepartementet i notat av 12. oktober 2012.

Utvalget skriver i utredningens punkt 17.6.3 at det ved en eventuell overgang til en ny ordning med sivil ekteskapsinngåelse som den eneste rettslig gyldige formen for ekteskapsinngåelse, vil være behov for en egen utredning av de ulike sidene ved en slik ordning, samt at det bør innhentes synspunkter fra berørte parter. Domstoladministrasjonen er enig i dette.

Med hilsen

Willy Nasset
avdelingsdirektør

Kari Leira Bjørnsnøs
seniorrådgiver

Dette brevet er godkjent elektronisk i Domstoladministrasjonen og har derfor ingen signatur.

Kopi: Justis- og beredskapsdepartementet, Sivilavdelingen